Riigikogu majanduskomisjoni istungi protokoll nr 210

Tallinn, Toompea Esmaspäev, 19. oktoober 2026

Algus 11.10, lõpp 12.17

Juhataja: Marek Reinaas (esimees)
Protokollija: Maria Haas (konsultant)
Võtsid osa:
Komisjoni liikmed: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Reili Rand, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi

Komisjoni ametnikud: Eve-Ly Kübard (nõunik-sekretariaadijuhataja), Mari Tänav (nõunik), Kristiina Reinfeldt (nõunik)
Puudusid: Jaak Aab, Rene Kokk ja Tõnis Mölder
Kutsutud: energeetika- ja keskkonnaminister Erkki Keldo, Kliimaministeeriumi energeetikaosakonna energiaturgude valdkonnajuht Karin Maria Lehtmets ja energiavõrkude ekspert Thérèse Liis Kilk (2. päevakorrapunkt); majandus- ja tööstusminister Liina Vahtras ja ministri nõunik Emma Kruusmäe (3.-5. päevakorrapunkt); Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettevõtluse ja konkurentsivõime osakonna ettevõtluskeskkonna valdkonnajuht Triinu Sillamaa (3.-4. päevakorrapunkt); Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettevõtluse ja konkurentsivõime osakonna piiriüleste teenuste nõunik Svetlana Štšur (3. päevakorrapunkt); Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettevõtluse ja konkurentsivõime osakonna metroloogia ja seadme ohutuse nõunik Maanus Urb (4. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud maagaasiseaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (995 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/2747, millega luuakse siseturu hädaolukorra ja vastupanuvõimega seotud meetmete raamistik ning muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 2679/98 (siseturu hädaolukorra ja vastupanuvõime määrus), rakendamise seaduse eelnõu (1002 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
4. Vabariigi Valitsuse algatatud seadme ohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (1004 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
5. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigusloomeplaanid
6. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu majanduskomisjoni nädala (19.10.2026-25.10.2026) töökava

Komisjoni istung esmaspäeval, 19.10.2026 kell 11.10
1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud maagaasiseaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (995 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/2747, millega luuakse siseturu hädaolukorra ja vastupanuvõimega seotud meetmete raamistik ning muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 2679/98 (siseturu hädaolukorra ja vastupanuvõime määrus), rakendamise seaduse eelnõu (1002 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
4. Vabariigi Valitsuse algatatud seadme ohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (1004 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
5. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigusloomeplaanid
6. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäeval, 20.10.2026 kell 14.00
1. Vabariigi Valitsuse algatatud patendiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (1032 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud e-identimise ja e-tehingute usaldusteenuste seaduse, riigilõivuseaduse ja karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (1045 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud raamatupidamise seaduse ja audiitortegevuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (991 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
4. Vabariigi Valitsuse algatatud elektrituruseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (892 SE) teise lugemise ettevalmistamine
5. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung neljapäeval, 22.10.2026 kell 14.00
1. Ülevaade Rail Balticu hetkeseisust
2. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele ehitada valmis Rail Baltica Tallinn-Pärnu raudteelõik 2030. aastaks“ eelnõu (1035 OE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele uute elektritootmisvõimsuste rajamiseks Eestis“ eelnõu (955 OE) esimese lugemise ettevalmistamine
4. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele töötada välja meetmed elektriarvete vähendamiseks 2026/2027. aasta talvel“ eelnõu (1030 OE) esimese lugemise ettevalmistamine
5. Info ja muud küsimused

Otsustati:
1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud maagaasiseaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (995 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Erkki Keldo andis 995 SE-st ülevaate (lisa 1). Tegemist on otsekohalduva Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse Eesti õigusesse üle võtmisega. E. Keldo tõi välja, et Euroopa tasandil arutatakse hetkel tõsiselt määruse jõustumise edasi lükkamist. Sellele ei ole veel kinnitust, aga hetkel tundub, et määruse jõustumist lükatakse kas ühe või isegi kolme aasta

võrra edasi. Tegemist on üldiselt keerulise määrusega. Kõneleja näeb seal ka nt teatud turuosaliste ebavõrdset kohtlemist. Nimelt kui pikaajaliste lepingute alusel on võimalik kuni lepingute lõppemiseni osta maagaasi riikidest, kes määruse nõudeid ei täida, samal ajal kui teised turuosalised, sh Eestis, ostavad maagaasi jooksva turuhinna alusel, siis on tegelikult juba ebavõrdne olukord. Tegemist on fundamentaalse probleemiga. Küll aga vaadates, mis toimub maailmas energiahindade ja julgeolekupoliitikaga üldiselt, siis mitmeid teemasid vaadatakse ümber, et kuidas need reaalelus toimima hakkavad. Loodetavasti saab käesoleva aasta oktoobri lõpus teada, milline ettepanek Euroopa Komisjoni poolt tuleb ja kas seda toetatakse. Kui toimub määruse nõuete edasilükkamine, siis tuleb ka vastav muudatusettepanek käesolevasse eelnõusse teha. Kui seda ei toimu, peab otsekohalduva määruse Eesti seadustesse rakendama. Kõneleja tõi välja, et eelnõu käsitleb pädeva asutuse määramist ja järelevalveks volituste andmist, vastutuse kehtestamist määruse rikkumise korral, gaasikoguste mõõtmise reeglite ühtlustamist ning mõju keskkonnale, riigile ja ettevõtjatele. Seoses eelnimetatud nelja teemapunktiga andis E. Keldo ülevaate ka nende eesmärgist ja mõjust ning eelnõuga seotud edasistest sammudest.

Karin Maria Lehtmets lisas, et gaasikoguste mõõtmisega seotud sätted ei tulene otsekohalduvast Euroopa Liidu määrusest, vaid võrguettevõtjad palusid, et teemat seaduses täpsustatakse. Hetkel ei ole selgelt paika pandud, mis temperatuuril ja rõhul peab gaasikoguseid mõõtma. Iga võrguettevõtja võib seda teha veidi erinevalt. Kui gaasikoguseid mõõdetakse erinevatel temperatuuridel ja rõhkudel, siis numbrid ei lähe kokku ja sellest tekib samuti n-ö paberil metaaniheide. Seega nende konkreetsete sätete puhul rakendumise edasilükkamist ei toimuks. Küsimus on, kas muu metaaniheite aruandlus ja sanktsioonid lükkuvad edasi ning kui pika aja võrra. See otsus tuleb Euroopa Komisjonist käesoleva kuu lõpus.

Erkki Keldo lausus, et Eesti igal juhul toetab metaaniheite aruandluse ja sanktsioonide edasi lükkamist.

Urve Tiidus palus täpsustada, mis on tõrvikpõletamine.

Thérèse Liis Kilk vastas, et tegemist on gaasi kohapealse n-ö küünlakujulise põletamisega, mis tähendab, et gaasi ei lasta atmosfääri.

Otsustati:
2.1. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Mario Kadastik (konsensus: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).
2.2. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 28.10.2026 (konsensus: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).
2.3. Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

3. Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/2747, millega luuakse siseturu hädaolukorra ja vastupanuvõimega seotud meetmete raamistik ning muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 2679/98 (siseturu

hädaolukorra ja vastupanuvõime määrus), rakendamise seaduse eelnõu (1002 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Liina Vahtras andis 1002 SE-st ülevaate (lisa 2). Eelnõu eesmärk on luua Eestis vajalik õiguslik ja institutsionaalne raamistik IMERA määruse rakendamiseks. Esmalt tutvustas kõneleja IMERA-t ning seejärel sellega Eestis kaasnevaid ülesandeid ja seadusemuudatusi. IMERA on siseturu hädaolukorra ja vastupanuvõime määrus, millega kehtestatakse ühine Euroopa Liidu (EL) raamistik kriisideks valmistumiseks ja nende ajal siseturu toimimise tagamiseks. Eesmärk on, et kriisi ajal jõuaksid vajalikud kaubad kohale ning inimesed saaksid piiriüleselt töötada ja teenuseid osutada. Määrus sätestab, kuidas liikmesriigid ja Euroopa Komisjon (Komisjon) vahetavad teavet, tuvastavad tarnehäireid ning koordineerivad kriisile reageerimist. IMERA kohaldamise alast on välja jäetud valdkonnad, mille jaoks on olemas eraldi EL-i reeglid või kriisimehhanismid, nt finantsteenused, kaitseotstarbelised tooted, määruses nimetatud energiatooted ja pooljuhid. Ravimite ja meditsiiniseadmete puhul on ka erisus, nende vaba liikumise kaitsena IMERA kohaldub. Kõneleja andis ülevaate ka IMERA juhtimisest. IMERA määrus on otsekohalduv, kuid Eesti peab määrama, kes riigis selle ülesandeid täidab ja kuidas vajalik koostöö korraldatakse. Lisaks rakendamisseadusele muudetakse halduskoostöö seadust, maksukorralduse seadust ja toote nõuetele vastavuse seadust. IMERA rakendamisseadusega antakse CLO ja SPC ülesanded Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile (MKM) ning luuakse alus nende täitmise üleandmiseks halduslepinguga Eesti Varude Keskusele. Halduskoostöö seaduse muudatus annab aluse vastava halduslepingu sõlmimiseks MKM-i ja Eesti Varude Keskuse vahel. Maksukorralduse seaduse muudatus võimaldab edastada IMERA ülesannete täitmiseks vajalikke andmeid, sh maksusaladusega kaitstud teavet. Toote nõuetele vastavuse seaduse muudatus puudutab olukorda, kus kriisi lahendamiseks vajalikke tooteid on vaja kiiresti turule tuua. Nt võib kriisi ajal tekkida suur puudus isikukaitsevahenditest või vajalikest elektri- ja raadioseadmetest. Kui EL-i tasandil on vastavad hädaolukorra menetlused käivitatud, saab Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet kindlatel tingimustel lubada neid tooteid turule ka enne tavapärase vastavushindamise menetluse lõpuleviimist. Toodete ohutus peab loomulikult olema tagatud ka kiirendatud menetluses. Rääkides mõjudest, siis avalikule sektorile tähendab IMERA eelkõige täiendavat koostööd, teabe koondamist ja valmisoleku korraldamist. Asutusel peab olema selge, kes ja millise info eest vastutab ning kuidas see kiiresti edasi liigub. Kriisi ajal võib asutuse töökoormus ajutiselt suureneda. Oodatav kasu on suurem varustuskindlus, kiirem reageerimine tarnehäiretele ja parem koostöö teiste liikmesriikidega. Tavaajal ettevõtjatele IMERA uusi kohustuslikke ülesandeid ei tekita. Ettevõtjaid puudutavad erakorralised meetmed rakenduvad valvsus- ja hädaolukorra režiimis. Kriisi ulatuse ja tarneraskuste hindamiseks võivad Komisjon ja CLO küsida ettevõtjatelt teavet vabatahtlikkuse alusel. Hädaolukorra režiimis võib Komisjon kindlatel tingimustel esitada ka kohustusliku teabenõude. Komisjon võib paluda ettevõtjal toota või tarnida kriisi lahendamiseks hädavajalikke kaupu eelisjärjekorras, nt suunata tootmisvõimsust kaitsevahendite valmistamisele. Ettevõtja otsustab vabatahtlikult, kas ta võtab taotluse vastu. Ettevõtja jaoks on oodatav kasu paremini koordineeritud kriisijuhtimine ja väiksem oht, et ootamatud riiklikud piirangud nende tegevust takistavad.

Kristina Šmigun-Vähi uuris, et kuidas toimitakse, kui kriis on ainult ühes riigis.

Svetlana Štšur vastas, et IMERA puhul tehakse otsus siseturu kriisirežiimi käivitamiseks

koos kõikide liikmesriikide esindajatega. Komisjon analüüsib koos teiste liikmesriikidega, kas intsidendil on piisavalt mõju kõigile liikmesriikidele või on tegemist ainult piirkondliku juhtumiga. Esmalt on võimalik välja kuulutada kriisieelne režiim ehk valvsusrežiim, mis tähendab, et kõiki menetlusi ei käivitata ja koostöö on pigem suunatud ennetamisele. Samas, kui on selge, et hädaolukord on käes, siis kuulutakse välja hädaolukorra režiim. See tähendab, et Komisjon konsulteerib liikmesriikide esindajatega IMERA nõukojas, nt Eestis esindab MKM riiki selles koostööformaadis, ja ta teeb ettepaneku Euroopa Liidu Nõukogule vastava režiimi välja kuulutamiseks. Seega lõppsõna jääb liikmesriikidele.

Marek Reinaas lausus, et enamik kohustusi, mis eelkõige ettevõtjatele kaasnevad, on täitmiseks pigem vabatahtlikud. Kõneleja uuris, miks muudatustega tegeletakse, kui lõpuks ettevõtja otsustab, kas ja kuidas ta tegutseb.

Svetlana Štšur ütles, et ka Eesti seisis raamistiku läbirääkimistel väga aktiivselt selle eest, et ettevõttele kaasneks võimalikult vähe kohustusi. Nt COVID kriisi ajal tekkis probleem sellest, et liikmesriigid hakkasid kaootiliselt kehtestama piirangud. IMERA mõte on eelkõige, et liikmesriigid suhtlevad omavahel, koordineerivad ja kui läheb piirangute kehtestamiseks, siis neist tuleb kindlasti teavitada. COVID-i ajal seda tihti ei tehtud. Komisjon ei olnud kursis, mis riik millega tegeles. Seega kõnealuse raamistiku oluline positiivne külg on läbipaistvus.

Kristina Šmigun-Vähi uuris, kas raamistikuga jääb bürokraatiat vähemaks või tuleb seda hoopis juurde.

Svetlana Štšur vastas, et ühelt poolt tuleb kindlasti eelkõige liikmesriikidele kohustusi juurde, sest rõhuasetus on liikmesriikide koostööl. Küll aga on selle raamistiku peamine mõte, et pigem tegutsetakse enne kriise, et olla nendeks võimalikult hästi valmis.

Urve Tiidus uuris, kas EL-is tekib raamistikuga seonduva koordineerimiseks ja läbirääkimisteks teatud keskus või üksus.

Svetlana Štšur ütles, et IMERA rakendamisega tegeleb Komisjonis eraldi üksus. Liikmesriikide vahel tekkiva koordineerimisstruktuuri peegel tekib tegelikult ka EL-i tasandil. Kui igas liikmesriigis tekib teabevahetuse keskasutus ja kontaktpunkt, siis ka EL-i tasandil on keskne teabevahetusasutus ja kontaktpunkt, et ka neil oleks parem teadmine sellest, mis toimub siseturul lähemalt.

Urve Tiidus küsis, mis tagab planeeritava süsteemi efektiivsuse. Küsimus tuleneb sellest, et kriisi puhul tuleb võtta otsuseid vastu kiiresti, kuid tundub, et kõnealuste muudatuste puhul on palju ruumi läbirääkimisteks.

Svetlana Štšur sõnas, et Komisjon teeb uut kriisiohje platvormi, mis on digivahend, kus liigub kogu kriisialane informatsioon mitte ainult IMERA, vaid ka teiste raamistike kohta. Üks meetmetest on ka tarneahelate jälgimine, et kui nt otsustatakse, et kriisi kontekstis on puudu teatud kaupadest, siis kõik liikmesriigid hakkavad vaatama, kuidas Eesti territooriumil nende kaupadega seis on. Kogu see informatsioon läheb platvormi moodulisse. Ühtlasi on aktiga täpselt öeldud, mida ei tohi kriisi ajal kindlasti teha. Nt kui lepiti kokku, et ühes kriisis

on olulised just teatud teenused ja tooted, siis ei tohi neid piirata.

Mart Maastik lausus, et kooskõlastustabelis toodi välja, et EL-i sees võib teatud olukorras tekkida vajadus piirata või reguleerida eksporti kolmandatesse riikidesse. Sellest tulenevalt olid kooskõlastustabelis välja toodud küsimused, et milline on kolmandatesse riikidesse eksportivate ettevõtjate õiguslik olukord juhul, kui EL-i institutsioonid võtavad vastu siduvaid meetmeid ekspordi piiramiseks ning milline on ettevõtjate õiguslik kaitse lepingu mittetäitmise korral.

Svetlana Štšur ütles, et rääkides kriisiolukorrast, siis lepiti kokku, millised on väga olulised tooted. Komisjon esitab nende osas prioriteetsed taotlused ehk põhimõtteliselt on tegemist palvega ettevõtjatele, et nad toodaksid või tarniksid teatud tooteid juurde. See tähendab, et kui ettevõte võtab taotluse vastu, siis muud lepingud, mis on teiste partneritega, on teisejärgulised. Komisjoni taotluse täitmine on prioriteet ja õiguslikult on Komisjoni taotlused esmajärjekorras.

Mart Maastik sõnas, et kehtiv EL-i määrus ei reguleeri eraõiguslike lepingute täitmist ega sätesta automaatselt *force majeure*-i kaitset ettevõttele. Sellest tekib ka küsimus, kuidas ettevõtted peaksid sellisel juhul käituma, kuna ka neil on olemas varasemad lepingud.

Svetlana Štšur ütles, et tema kirjeldatud säte puudub ainult neid tooteid, mille osas on kokkulepe, et need on kriisiolulised. Kriis võib mõjutada ühel või teisel määral väga paljusid erinevaid tooteid ja sel juhul kehtivad samad kohustused, mis tulevad lepinguõigustest, liikmesriikide õigustest jne. Ainuke erand on, et Komisjon teeb valmis rakendusakti, kus on nimekiri toodetest, mis on kindla kriisi kontekstis olulised ja nende toodete tellimuse täitmine on kaitstud kõnealuse määruse raamistikuga.

Marek Reinaas tõi näite ettevõtjast, kes toodab maske ja kellel on neid toodetud 10 000 tk selleks, et müüa need kolmandasse riiki. Seejärel ütleb Komisjon, et ettevõte ei tohi neid sinna müüa ja peab neid müüma EL-is, kuna siin on kriis. Kõneleja uuris, mis saab ettevõtte lepingust kolmanda riigiga, kui ettevõte seda ei täida.

Svetlana Štšur lausus, et ettevõtja peab esmalt nõustuma Komisjoni tellimusega ja ütlema, et nad võtavad selle vastu. Kui ettevõte hindab, et kolmanda riigiga seotud koostöö ja kokkulepe on olulisemad, siis nad ei võta Komisjoni tellimust vastu. EL-i ettevõte peab Komisjonile kirjutama ka sellekohase põhjenduse.

Kristina Šmigun-Vähi uuris, et kui on ettevõte, kes suudaks toota, kuid tal ei ole piisavalt finantsvahendeid, siis kas Komisjon abistab selles osas ettevõtjat.

Svetlana Štšur vastas, et sellist võimalust ei ole ette nähtud.

Marek Reinaas uuris, kuhu üleeuroopaline keskus tuleb.

Svetlana Štšur sõnas, et see peaks asuma Brüsselis. Eesti peegeldus EL-i teabevahetuse keskasutusele on Eesti Varude Keskus.

Triinu Sillamaa lausus, et arutelus jäi kõlama, et juurde tuleb palju bürokraatiat. Sellega seoses tuleb aga üks lihtsustus, mis puudutab toodete vastavushindamist. Tooted, mis on sinna arvatud ja mille osas võib teha lihtsustatud menetlusi, on niisugused tooted, millel on vaja kolmanda osapoole hindamist. Kolmanda osapoole hindamine toimub vastavushindamisasutuses ja tegemist on kalli teenusega. Kui käivitub IMERA, siis tuleb lihtsustatud menetlus ning Eestis hindab Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet nende toodete vastavust. See on ettevõtjale soodsam ja vähem bürokraatlikum. Vastavushindamisasutused peavad selliseid tooteid võtma eelisjärjekorras vastavushindamisele. Nt kriisi ajal on olnud maskidega probleem, et isegi kui suudeti toota, siis ei olnud asutusi, kes neid nõuetele vastavaks teeks.

Otsustati:
3.1. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Kristina Šmigun-Vähi (konsensus: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).
3.2. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 28.10.2026 (konsensus: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).
3.3. Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

4. Vabariigi Valitsuse algatatud seadme ohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (1004 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Liina Vahtras andis 1004 SE-st ülevaate (lisa 3). Eelnõul on kaks peamist eesmärki, millest üks puudutab isikuandmete töötlemist ja teine elektrialast kompetentsi. Isikuandmete osas sätestatakse seaduses Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti (TTJA) infosüsteemi andmekogu pidamise kord, töödeldavad isikuandmete liigid, avalikustamise põhimõtted ja maksimaalne säilitamistähtaeg. Avalikud on erialast pädevust tõendavad andmed, et tööandja, tellija ja järelevalve saaksid kontrollida tööks vajalikku pädevust. Rääkides elektrialasest kompetentsist, siis praegused paralleelsed pädevus- ja kutsetunnistused asenduvad 1. jaanuarist 2031. aastast ühe kutsetunnistuse süsteemiga. Alates 2024. aastast ettevalmistatud üleminek annab kutseandjatele, koolitajatele ja valdkonnas tegutsejatele aega kohaneda. Eelnõu ei loo uusi nõudeid, vaid korrastab olemasolevaid ja koondab erialase kompetentsi tõendamise ühe olemasoleva süsteemi alla. Isikuandmete töötlemise alused on seaduses määratletud järgnevalt. Põhiseaduse järgi peab põhiõigusi, sh era- ja perekonnaelu puutumatust puudutavad olulised küsimused otsustama seadusandja. Seetõttu luuakse TTJA infosüsteemi põhimäärusest seadusesse isikuandmete töötlemise põhilised alused, lisamata juba töödeldavale uusi andmeliike või töötlemise eesmärke. Terviseandmed sisestatakse TTJA poolse menetluse käigus, kui võetakse nt ütlused õnnetuse käigus kannatada saanud isikult, et selgitada välja seadmega toimunud õnnetuse asjaolusid. 20-aastane maksimaalne säilitustähtaeg on valitud, sest TTJA säilitab kõige pikemalt auditi ja kontrolli kohta sisestatud andmeid, mis on vajalikud seadme nõuetele vastavuse järjepidevuse kontrollimiseks. Muudel juhtudel on andmete säilitamise maksimaalne tähtaeg üldjuhul 10 aastat. Ettevõtjate halduskoormus ei suurene ja TTJA-l võib tekkida ühekordne juhendite ajakohastamise vajadus, kuid isikuandmete muudatus ei too riigieelarvele lisakulusid. Rääkides kutsele ülemineku põhjustest, siis elektritöö on kõrge ohutasemega. Tegija kompetents mõjutab

otseselt inimeste ja vara ohutust ning Päästeameti statistika järgi sai 2025. aastal 44% põlengutest alguse elektrist. Kahe paralleelse tunnistuse süsteemis ei ole tellijale ega töötegijale alati selge, kas vaja on pädevus-, kutse- või mõlemat tunnistust. See soodustab erinevat tõlgendamist ja ebavõrdset konkurentsi. Kutsesüsteem kirjeldab kompetentsi ühtses ja võrreldavas raamistikus ning muudab nõuded selgemaks tellijale, elektrikule ja ka järelevalvele. Üleminekuvajaduseni jõuti 2020. aastal moodustatud töörühmas. Üks eestvedajaid on Eesti Elektritööde Ettevõtjate Liit. Eesmärk ei ole piirata elektri alal töötamist, vaid tõendada vajalik kompetents edaspidi ühe kõigile arusaadava süsteemi kaudu. Elektrikute kutsesüsteemi alus loodi 2008. aastal ning alates 2015. aastast on pädevus- ja kutsetunnistused toiminud kõrvuti. Töörühm kujundas aastatel 2020–2024 ühtse raamistiku kogu elektritööde skaalale. Alates 2024. aastast saab kutset taotleda tasemetel 3–8, mis võimaldab pädevustunnistuse omanikel enne ülemineku lõppu sobiva kutse omandada. 2024. aastal oli ligikaudu 3000 pädevus- ja 2800 kutsetunnistusega isikut. Umbes 7%-il pädevustunnistuse omanikest oli ka kutsetunnistus. Ülemineku lõpuaeg on 1. jaanuar 2031. aastal. Pikk ettevalmistusaeg võimaldab inimestel kavandada koolitusi ja kutseeksameid ning kutseandjatel tagada piisav kutseeksamite korraldamise võimekus. Etapiviisiline üleminek loob õigusselguse, lihtsustab kompetentsi kontrollimist ja toetab ka elektriohutust.

Mart Maastik küsis, kas ühtsele süsteemile üleminek eeldab olemasolevate elektriku kutsekategooriate ümberkorraldamist ning kas kõrgema taseme kutsetunnistustega elektrikud peavad oma pädevust uues süsteemis uuesti tõendama. Lisaks uuris kõneleja, kas see toob nendele isikutele kaasa täiendava bürokraatia.

Maanus Urb vastas, et olemasolev kutsesüsteem ja selle alusel saadud kutsed jäävad kehtima samadel tingimustel. See ei välista tulevikus kutsekoja poolt hallatava süsteemi ülevaatamist, kui nähakse, et turg vajab soodustamist mõne kutse omandamiseks.

Mario Kadastik lausus, et tema arusaama kohaselt ei ole vähemalt teatud kutsetasemete puhul võimalik minna otse kutseeksamit sooritama. Selleks peab eelnevalt olema omandatud valdkondlik töökogemus või läbitud spetsiifiline koolitus.

Maanus Urb ütles, et selline olukord kutsesüsteemis on läbiv ehk kui on olemas nii töökogemus kui ka erialane pädevus, saab eksami sooritada. Kui soovitakse teha pädevustunnistust, siis peab olema ka varasem töökogemus.

Mario Kadastik sõnas, et tema teadmise kohaselt ei tohi isegi koduses elektrisüsteemis muudatusi teha ilma vastava kutsetunnistuseta, kuigi praktikas teevad seda paljud inimesed. Kõneleja arvates võiks madalama taseme elektriku kutse omandamine olla võimalik ka ilma nõudeta töötada eelnevalt elektriettevõttes.

Maanus Urb sõnas, et on kitsas ring töid, mida võib kodus ise teha.

Reili Rand ütles, et Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumist võeti temaga hiljuti ühendust seoses taksoteenindaja kaardi ja isikuandmete teemaga, mis on seni jäänud lahenduseta. Kõneleja uuris, kas see teema saab kõnealuse eelnõuga lahenduse või kas teema

on üldse arutlusel olnud.

Kristiina Reinfeldt vastas, et hetkel oodatakse ministri allkirjaga ametlikku ettepanekut, misjärel komisjon saab seda arutada.

Mario Kadastik palus täpsustada, mis oli pöördumise sisu.

Reili Rand ütles, et tema teadmise kohaselt jäi ühistranspordiseaduses reguleerimata, et taksoteenindaja kaardil oleks pilt. Tegemist on andmete edastamise probleemiga.

Mario Kadastik sõnas, et tema teadmise kohaselt sai kõnealune probleem kevadistungjärgul lahendatud.

Eve-Ly Kübard ütles, et rääkides isikuandmeid puudutavast, siis üldreegel on, et nii andmeid väljastava kui ka neid küsiva poole õigus seda teha peab tulenema seadusest. Hetkel on seaduses puudu, et TTJA võiks andmeid Politsei- ja Piirivalveametilt pärida. Kohalik omavalitsus võib seaduse kohaselt andmeid pärida, kuna kohalik omavalitsus on see, kes taksokaardi väljastab. Taksokaartidega seotud menetlus käib majandustegevuse registris, mida haldab TTJA. Seaduses peab olema kogu teema selgelt kirjas.

Mario Kadastik lausus, et on kahju, et kevadistungjärgul menetletud teemakohase eelnõu arutelul sellest ei räägitud.

Urve Tiidus sõnas seoses 1004 SE-ga, et suur hulk inimesi peavad tegema teatud koolituse või kutseeksami ja uuris, kas viie aasta jooksul jõutakse sellega tegeleda. Rääkides sellest, et elektriga seonduvalt on palju kodupõlenguid jms, siis kõneleja teadmise kohaselt on neist paljud seotud ka nt akudega, mitte ainult elektrikute tööga. U. Tiidus küsis, kas ka kodanikke koolitatakse või jagatakse teemaga seonduvad teavet.

Maanus Urb vastas, et akude teema on väga aktuaalne ja TTJA ning Päästeamet juhivad samuti sellele omalt poolt tähelepanu. Nad on teinud ühe kampaania, kuid on oluline aku hoidmise küsimusi ja sellega kaasnevaid ohte veelgi laiemalt tutvustada. Rääkides ajaraamist, siis praegune hinnang on, et see on realistlik.

Mario Kadastik lausus, et tõstatas madalama taseme kutsetunnistuse omandamise võimaluse ainult eksami alusel seetõttu, et paljud elektriohutusega seotud riskid tulenevad lihtsatest töödest, mida inimesed oma kodudes ise teevad. Sellised tegevused ei ole sageli keerukad, kuid inimestel ei pruugi olla piisavaid teadmisi nende ohutuks teostamiseks. M. Kadastik leidis, et elementaarsete tööde, nt pistikupesa vahetamise tegemiseks, võiks olla võimalik omandada vastav pädevus lühikese koolituse ja eksami kaudu, ilma, et selle eelduseks oleks varasem töökogemus elektriettevõttes. Kõneleja ütles, et see ei puudutaks keerukamaid töid, nt elektrikilpide paigaldamist, vaid üksnes lihtsamaid elektritöid. M. Kadastik leidis, et selline lähenemine parandaks oluliselt elektriohutust kõige tavalisemate koduste elektritööde puhul. Rääkides akudest, siis akud ei ole omavahel võrdsed. Enamik toimunud tulekahjusid on olnud seotud ümberehitatud autoakudega, mis ei ole absoluutselt korrektne tegevus, kuna seal on

kõik turvaelemendid eemaldatud. Seega tegemist on hoopis teise ohukategooriaga elemendiga, kui koduseks kasutamiseks mõeldud akud. See on teema, mida kõneleja arvates tuleks teatud hetkel laiemalt arutada.

Maanus Urb kommenteeris seoses lihtsustatud kutsetunnistega koduste elektritööde jaoks, et seda oleks ilmselt võimalik muuta olemasoleva kutsesüsteemi raames, vaadates üle kutsestandardeid.

Otsustati:
4.1. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Urve Tiidus (konsensus: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).
4.2. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 28.10.2026 (konsensus: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).
4.3. Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

5. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigusloomeplaanid

Liina Vahtras andis ülevaate Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) õigusloomeplaanidest (lisa 4). Kavas on lähiajal valitsusele esitada majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse ja ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille peamine eesmärk on luua regulatiivliivakastide raamistik, mis võimaldab ettevõtetel riigi järelevalve all ja turu tingimustes eksperimenteerida innovaatilisi tooteid ja teenuseid. Kõneleja tõi näitena välja, et kui varasemalt soovis Starship Technologies OÜ testida oma roboteid tänaval liiklustingimustes, siis nad ei tohtinud seda teha, kuna seadus keelas sõidukil ilma juhita liikuda. Lahenduseks oli, et üliõpilased jalutasid koos robotitega, et neid oleks võimalik testida. Regulatiivliivakasti raamistiku loomine aitab kaasa innovatsiooni tekkele ja kiirendab seda. Ravimiseaduse muudatus võimaldaks raamistikku rakendada ka ravimiseaduse kohaldamisalas. Teine MKM-i haldusala seaduseelnõu, on kosmosetegevuse seadus, tegemist on uue regulatsiooniga. Euroopa Liidus on riike, kus seda ei eksisteeri ja on riike, kes on oma tegevustega Eestist eespool. Nt kui Soome nägi, et nende ettevõtjatel tekkis kosmosetegevuse vastu huvi, siis asusid nad teemat reguleerima. Eelnõu eesmärk on luua esmakordselt terviklik õigusraamistik kosmoseobjektide orbiidile lennutamise, käitamise ja muu nendega seotud kosmosetegevuse ohutuks ja keskkonnasäästlikuks korraldamiseks ning ühtlasi on sisse toodud, kuidas Eesti rahvusvahelisi kohustusi täidab. Eelnõuga kehtestatakse ka kosmosetegevuse loamenetlus, kosmoseobjektide registreerimine ja riiklik järelevalve, et vähendada kosmosetegevusega kaasnevaid riske ja tagada tegevuse nõuetekohasus. Selge ja prognoositav regulatsioon peaks suurendama ettevõtjate õiguskindlust ning toetama sektori jätkusuutlikku arengut.

Marek Reinaas palus täpsustada, kas juba ei ole vastu võetud seadus, et isesõitvad sõidukid võivad Eesti teedel liikuda.

Liina Vahtras vastas, et kõnealune eelnõu käsitleb muud eksperimenteerimist.

Mario Kadastik lausus, et hetkel on Eestis nii, et nt ravimeid ei ole lubatud drooniga kohale viia. Seega piirang peaks olema seotud ravimitega, mitte kohale viimise vormiga. Kõneleja

leidis, et kosmosetegevuse seadus on suhteliselt ajakriitiline. Eesti ootas mõnda aega, kas Euroopa Liidu kosmosemäärus tuleb piisavalt tervikliku regulatsioonina, et see oleks võimalik üle võtta. Eesti on kosmosevaldkonnas hästi arenenud. Eestis on ettevõtteid, kes ehitavad satelliite ja sooviksid lähiaastatel neid orbiidile saata, kuid regulatsioon näeb ette, et selleks peab igal riigil olema loodud õiguslik raamistik, kus on välja toodud, et vastutab alati see, kellele satelliit kuulub. Kui Eesti soovib kommertssatelliite orbiidile saata, siis riigil peab olema enda kosmoseregister, vastutajad, sidemääratlused, mis sagedusalades opereeritakse jne. Seega kosmosetegevuse seaduse võiks esimesel võimalusel vastu võtta.

Marek Reinaas palus täpsustada, kui kaugel kosmosetegevuse seaduse eelnõuga ollakse.

Emma Kruusmäe vastas, et eelnõu on hetkel liikumas Vabariigi Valitsusse. Eelnõuga seoses on erinevate ministeeriumidega veel mõned küsimused arutada, et vastutus oleks määratud ja informatsioon liiguks õigesti. Tegemist ei ole väga mahuka eelnõuga, vaid pigem raamistikuga, et vastutus oleks sektorile jagatud.

Marek Reinaas uuris, kas kosmosetegevuse seaduse eelnõu jõutakse Riigikogus enne koosseisu lõppu vastu võtta.

Liina Vahtras avaldas selleks lootust ja sõnas, et eelnõu on prioriteetne.

Urve Tiidus tundis huvi, kas kosmoses muutub lähiajal ruumi mõttes tihedaks, kui kõik oma satelliidid sinna saadavad.

Mario Kadastik ütles, et üks vastutuse osa on tagada, et satelliite ei jäetaks pärast kasutusaja lõppu orbiidile. Kuigi kosmos on suur ja ruumi näib olevat piisavalt, seisneb probleem eeskätt selles, et teatud orbiidikõrgustel muutub liiklus väga tihedaks.

6. Info ja muud küsimused

Marek Reinaas teavitas komisjoni eesootavatest töörühma koosolekutest.

(allkirjastatud digitaalselt)
Marek Reinaas
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Maria Haas
protokollija